

5. Departementspecifieke informatie

5.1 Sociale fondsen SZW

Deze paragraaf beschrijft de financiering van de premie-uitgaven onder het uitgavenplafond Sociale Zekerheid. Hiertoe zijn de door de Minister van SZW vastgestelde premiepercentages voor de volks- en werknemersverzekeringen opgenomen. Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de exploitatiesaldi en vermogensposities van de sociale fondsen.

Premievaststelling

5.1.1 Premiepercentages 2021

Jaarlijks stelt de Minister van SZW de premiepercentages volks- en werknemersverzekeringen vast. De voorstellen hiertoe voor 2021 zijn in tabel 115 opgenomen. Deze premiestelling heeft het kabinet beoordeeld binnen het lastenkader voor huishoudens en bedrijven en de koopkrachtontwikkeling. Een aantal premiepercentages is nog onder voorbehoud van (definitieve) vaststelling. Het saldo van de premie-inkomsten en de premiegefinancierde uitgaven (het exploitatiesaldo van de fondsen) is onderdeel van het EMU-saldo van de overheid als geheel.

AOW

Het premiepercentage voor de Algemene ouderdomswet (AOW) wordt op hetzelfde niveau vastgesteld als in 2020. Bij het Ouderdomsfonds zijn de premieopbrengsten niet voldoende om de uitgaven te dekken. De inkomsten van het Ouderdomsfonds worden daarom aangevuld door middel van rijksbijdragen (zie ook artikel 12). De AOW-premie wordt gecombineerd geheven met de loon- en inkomstenbelasting. Uit het Ouderdomsfonds worden de uitgaven op grond van de AOW betaald. Die uitgaven bestaan zowel uit het ouderdomspensioen (de AOW-uitkering) als de inkomensondersteuning in aanvulling op het ouderdomspensioen (de IOAOW).

Anw

Het premiepercentage voor de Algemene Nabestaandenwet (Anw) wordt op hetzelfde niveau vastgesteld als in 2020.

Awf

Het Algemeen Werkloosheidsfonds (AWf) financiert de WW-uitkeringen van marktwerkgevers. Als gevolg van de Wab zijn er vanaf 2020 twee premietarieven binnen het Awf: een laag tarief voor vaste dienstverbanden en een hoog tarief voor flexibele dienstverbanden. Het lage tarief wordt voor 2021 geraamd op 2,70 procent en het hoge tarief op 7,70 procent. Het (gewogen) gemiddelde van de AWf-werkgeverspremie bedraagt dan 3,95 procent. Definitieve vaststelling van de AWf-premie vindt plaats in oktober.

Ufo

Alleen overheidswerkgevers betalen de Ufo-premie. De Ufo-premie wordt voor 2021 gelijk gehouden op 0,68 procent.

Uniforme opslag kinderopvang

De premieopslag kinderopvang voor 2020 blijft met 0,5 procent gelijk aan die in 2020. De premieopslag kinderopvang wordt door werkgevers betaald door middel van een opslag op de Aof-premie.

Aof

De Aof-premie is (voorlopig) vastgesteld op 7,03 procent. Definitieve vaststelling van de Aof-premie vindt plaats in oktober.

Whk

De premie voor de Werkhervattingskas (Whk), waaruit de uitkeringen voor gedeeltelijk arbeidsgeschikten (WGA) worden betaald, is door UWV voor 2021 vastgesteld op 1,36 procent.

Tabel 115 Premiepercentages sociale verzekeringen (%)

Premie	Fonds	Uitgaven	Betaald door	2020	2021
AOW	Ouderdomsfonds	AOW	Werknemer	17,90	17,90
Anw	Nabestaandenfonds	Anw	Werknemer	0,10	0,10
Awf	Algemeen Werkloosheidsfonds	WW, ZW	Werkgever	4,19	3,95
Awf-laag	Algemeen Werkloosheidsfonds	WW, ZW	Werkgever	2,94	2,70
Awf-hoog	Algemeen Werkloosheidsfonds	WW, ZW	Werkgever	7,94	7,70
Ufo	Uitvoeringsfonds voor de overheid	WW, ZW, WGA overheid	Werkgever	0,68	0,68
Aof	Arbeidsongeschiktheidsfonds	WGA, IVA, WAO, WAZ, WAZO, ZW	Werkgever	6,77	7,03
Aof	Uniforme opslag kinderopvang	Kinderopvang	Werkgever	0,50	0,50
Whk	Werkhervattingskas (rekenpremie)	WGA, ZW	Werkgever	1,28	1,36

Exploitatiesaldi

5.1.2 Sociale fondsen

De premiegefinancierde uitgaven worden vanuit de sociale fondsen gedaan. Op basis van de eerdergenoemde premiepercentages voor 2020 en 2021 en de verwachte ontwikkeling van de desbetreffende grondslagen zijn de ontvangsten van de sociale fondsen geraamd in tabel 116 en 117. Hierbij is rekening gehouden met de bijdragen aan de fondsen van het Rijk en de onderlinge betalingen van de fondsen. Het saldo tussen betaalde en ontvangen onderlinge betalingen is voor de sociale verzekeringen negatief, omdat uit enkele van deze fondsen premies voor de zorgverzekering worden betaald. Tegenover deze negatieve saldi staan dus positieve saldi bij de zorgfondsen.

In de onderstaande tabellen worden de arbeidsongeschiktheidsfondsen (het Aof en de Whk) samen weergegeven.

Het exploitatiesaldo van de fondsen is het verschil tussen de premie-inkomsten en de premiegefinancierde uitgaven van de fondsen. In 2021 bedraagt dit saldo naar verwachting € 4,2 miljard voor alle fondsen samen. Het positieve saldo wordt met name veroorzaakt door de arbeidsongeschiktheidsfondsen. Het exploitatiesaldo van de fondsen maakt onderdeel uit van het totale EMU-saldo.

Het exploitatiesaldo van het Anw-fonds is negatief doordat de rijksbijdrage op nul is vastgesteld. Hierdoor wordt het vermogenoverschot in het Anw-fonds langzaam teruggebracht (zie ook tabel 118).

Tabel 116 Overzicht sociale verzekeringen 2020 (bedragen x € 1 mln)

	AOW	Anw	AO	WW	Totaal
Premies	23.246	137	17.959	8.550	49.891
Bijdragen van het Rijk	19.881	0	234	127	20.242
Ontvangen onderlinge betalingen	0	0	1.349	890	2.239
Saldo Interest	38	- 1	39	35	110
Totaal Ontvangsten	43.164	135	19.581	9.602	72.483
Uitkeringen/ Verstrekkingen	41.282	339	12.736	5.080	59.437
Uitvoeringskosten	140	9	455	1.213	1.817
Betaalde onderlinge betalingen	519	21	2.149	1.050	3.739
Totaal Uitgaven	41.941	370	15.340	7.343	64.994
Exploitatiesaldo	1.223	- 234	4.241	2.259	7.489

Bron: SZW en CPB (MEV 2021).

Tabel 117 Overzicht sociale verzekeringen 2021 (bedragen x € 1 mln)

	AOW	Anw	AO	WW	Totaal
Premies	21.054	146	18.932	8.262	48.392
Bijdragen van het Rijk	22.498	0	233	130	22.861
Ontvangen onderlinge betalingen	0	0	1.560	553	2.114
Saldo Interest	40	- 4	80	47	164
Totaal Ontvangsten	43.592	142	20.805	8.991	73.531
Uitkeringen/ Verstrekkingen	43.157	318	13.094	7.098	63.667
Uitvoeringskosten	129	9	471	1.159	1.768
Betaalde onderlinge betalingen	541	21	2.252	1.108	3.922
Totaal Uitgaven	43.827	347	15.817	9.365	69.356
Exploitatiesaldo	- 235	- 205	4.989	- 374	4.175

Bron: SZW en CPB (MEV 2021).

In tabel 118 wordt voor de jaren 2020 en 2021 de verwachte vermogenspositie van de verschillende fondsen weergegeven. De vermogens van de fondsen worden vergeleken met de normen. Een vermogen gelijk aan de norm geeft aan dat het fonds gemiddeld genomen over het jaar over voldoende liquiditeiten beschikt om de uitkeringen te financieren. De middelen van de fondsen worden aangehouden op een rekening-courant bij het Rijk. Indien er sprake is van een vermogenstekort zal het Rijk niet alleen tijdelijk gedurende het jaar maar ook langduriger deze tekorten moeten aanvullen via de rekening-courant.

Het vermogenoverschot van de fondsen stijgt naar verwachting in 2021 naar bijna € 16 miljard. Dat overschot is vooral te danken aan de overschotten in het Anw-fonds en in de arbeidsongeschiktheidsfondsen. Zoals hierboven beschreven daalt het vermogen in het Anw-fonds doordat de rijksbijdrage is afgeschaft. Het vermogenoverschot van de arbeidsongeschiktheidsfondsen stijgt. Na jaren van positieve exploitatiesaldi, en dus een stijgend vermogen, daalt de vermogenspositie van het werkloosheidsfonds in 2021. Dat komt voornamelijk door de sterke geraamde stijging van de WW-uitkeringen, die uit het werkloosheidsfonds worden betaald. Dankzij de rijksbijdrage aan het vermogenstekort in het Ouderdomsfonds blijft het vermogen in het Ouderdomsfonds positief.

Tabel 118 Vermogens sociale fondsen 2020 en 2021 (bedragen x € 1 mln)

	ultimo 2020			ultimo 2021		
	Feitelijk vermogen	Normvermogen	Vermogens-overschot	Feitelijk vermogen	Normvermogen	Vermogens-overschot
Ouderdomsfonds	1.729	1.095	634	1.494	1.147	347
Anw-fonds	3.166	47	3.119	2.961	45	2.916
Arbeidsongeschiktheidsfondsen	16.626	653	15.973	21.615	673	20.942
WW-fondsen	- 6.084	1.879	- 7.963	- 6.458	1.879	- 8.336
Totaal sociale fondsen	15.438	3.675	11.763	19.613	3.744	15.869

Bron: CPB, MEV 2021.